

Uacceptable vandplaner er helt uden ophæng i virkeligheden

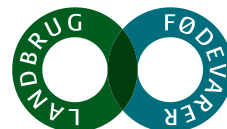
Vandplanernes gennemførelse er en af de allerstørste udfordringer for landbruget. Landbruget ønsker også endnu bedre natur- og miljøforhold. Vi er af den klare opfattelse, at miljøindsatsen skal baseres på størst mulig faglighed og med tilstrækkelig kvalitet i data-materialet. Kun på den måde kan det sikres, at indsatsen bærer frugt – målene for natur og miljø bliver opfyldt – og de rette, omkostningseffektive virkemidler anvendes.

Desværre bærer de endelige planer, der nu er blevet offentliggjort, stærkt præg af, at der slet ikke er styr på alle de faglige spørgsmål. En række faglige arbejdsgrupper, der skulle kvalificere planerne, er enten ikke afsluttet eller også ignoreres anbefalingerne fra dem. Desuden har man fra dansk side *ikke* anvendt en række forskellige retningslinier fra EU korrekt. Miljøministeriet har således *helt bevidst* valgt at gå væsentligt længere end den politiske hjemmel, der findes i miljømålsloven. Som eksempler på overimplementering og forkert fremgangsmåde kan nævnes:

- Forkert klassifikation af vandområderne (navnlig vandløb)
- Muligheden for at anvende undtagelsesbestemmelserne rigtigt
- Manglende udgangspunkt i miljøtilstand og indsatsbehov i det enkelte vandområde; ensidig fokus på kvælstof
- Manglen på reel inddragelse af interessenterne.

De endelige planer er i det store hele blot en videreførelse af de planer, der blev sendt i offentlig høring. Der er dog foretaget visse ændringer: Justeringerne og nye oplysninger er bl.a.:

- Ensartning af vandløbsudpegningerne, så forskelle i praksis mellem de tidligere amter er udjævnet
- Korrektion af en række af de i høringsfasen påpegede åbenlyse fejl
- Den samlede vandløbsstrækning, der indgår i vandplanerne (naturlige, stærkt modificerede og kunstige), er reduceret fra 27.600 km til 22.000 km
- Strækningen af rørlagte vandløb, der skal åbnes, er reduceret fra ca. 900 km til ca. 250 km
- De 7.300 km, hvor der skulle ske ændret vedligeholdelse mm., er samlet set reduceret med ca. 2.000 km, så det drejer sig om i alt op til 5.300 km vandløbsstrækninger. Reduktionen dækker dog både over vandløb, der er taget ud, og nye vandløb, der er sat ind i planerne.
- Til gengæld er det planen, at der i næste planperiode skal gennemføres en indsats på yderligere 2.000 km – så den samlede indsats kommer til at omfatte 7.300 km som før!
- Der kommer en lynhøring på de nye strækninger i planerne, fra den 3. december til 10. december. Høringsberettigede er alene dem, der har individuel interesse – dvs. de berørte lodsejere – *ikke* øvrige interesseorganisationer mv. Høringsmaterialet bliver lagt på Naturstyrelsens hjemmeside umiddelbart efter ministerens pressemøde.
- Det vil af kortmaterialet fremgå, hvilke vandløbsstrækninger, der er udgået eller kommet ind, ligesom det vil fremgå, på hvilke strækninger, der

- er foretaget omklassificering (fx ændring fra naturlig til stærkt modificeret).
- De endelige planer ventes offentliggjort den 22. december 2011.
 - Herefter er der en klageperiode på 4 uger. Adgangen til at klage er begrænset både i forhold til kredsen af klageberettigede, og de emner der kan påklages. Der kan således kun klages over "vandplanernes tilvejebringelse", hvilket kan defineres som procedurefejl eller tilblivelsesmangler. Det kan være Idéfasen fra 2007, den tekniske forhøring hos kommunerne i oktober 2010 – marts 2010 eller den offentlige høring fra oktober 2010 – april 2011.

Landbrug & Fødevarer finder det helt uacceptabelt, at man ikke baserer planerne på størst mulig faglighed. Det er dybt skuffende, meget alvorligt og direkte velfærdstruende, at regeringen og ministeren har valgt ikke at lytte til de mange indvendinger og konstruktive forslag, vi og andre gentagne gange har spillet ind med. Resultatet er som man kunne frygte: Visionsløst og præget af ministeriel vanetænkning.

Al faglighed viser, at indsatsen i kystvande ikke kun drejer sig om kvælstof. Desuden er et vandløbs helt naturlige formål at lede vandet bort. Disse helt grundlæggende forhold ser man i stort omfang bort fra.

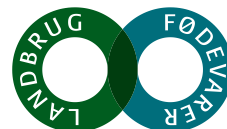
De meget alvorlige konsekvenser ved gennemførelse af planerne, som vi gentagne gange har fremført – tab af arbejdspladser, store økonomiske konsekvenser for de berørte landmænd og mulige tabte indtægter i mia.-klassen – står derfor desværre fortsat ved magt.

Det er direkte utroværdigt, når det først meldes ud, at vandløbsindsatsen skal reduceres med 2.000 km grundet forbedret viden, hvorefter det meddeles, at der i næste planperiode vil blive inddraget yderligere 2.000 km! Vi står med andre ord over for uændrede udfordringer, ikke lempede!

Det er endvidere fuldstændig uacceptabelt, at der kun gives en høringsfrist vedr. ændringer på vandløbsområdet på syv dage. Der er stor risiko for, at en række berørte lodsejere – både bredejere og landmænd med marker i baglandet – ikke når at få set materialet og afgivet deres indsigelser inden for fristen. Desuden vil det være umuligt for de faglige konsulenter at bistå de mange medlemmer på så kort tid! Perioden må og skal udvides.

Vi vil holde miljøministeren fast på hendes udmelding om, at de indmeldte planer godt kan ændres, hvis de indeholder fejl og mangler, og hvis nye, bedre løsninger kan erstatte virkemidler i planerne. Ministerens tolkning er, at bordet ikke fanger! Landbruget skal – sammen med de relevante myndigheder – inddrages i opkvalificeringen af plangrundlag og indsats. Hvis ikke der sker de nødvendige ændringer i planerne ud fra faglige og fornuftsmæssige kriterier, vil konsekvenserne hæmme landbrugserhvervet i en hidtil uset grad.

Det er derfor et ufravigeligt krav, at der omgående sker en reel inddragelse, at et nyt, retvisende forvaltningsværktøj udvikles – som anbefalet af ålegræsgruppen - og at nye teknologier og løsninger fremmes via forskning og pilotprojekter.

Kystvande – ensidig fokus på kvælstof

Indsatsen i kystvandene fokuserer enøjtet på kvælstof som betydende parameter for vandkvaliteten. Man har således tænkt sig at fortsætte ad samme spor som i de gamle overordnede, nationale vandmiljøplaner, til trods for, at vandrammedirektivet har et helt anderledes perspektiv: Udgangspunktet skal være tilstanden i det enkelte vandområde, ikke en samlet reduktionsplan. I løbet af de seneste år er det blevet tydeliggjort, at miljøtilstanden bestemmes af en række parametre, hvor kvælstof kun er én blandt flere.

Ålegræsarbejdsgruppen under Miljøministeriet og Fødevarerministeriet konkluderede i foråret 2011, at det er nødvendigt at udvikle et bedre og mere differentieret beregningsværktøj end ålegræsværktøjet, der udelukkende fokuserer på kvælstof. Oven i dette er der meget stor usikkerhed om, hvor meget kvælstofudledningen allerede er nedbragt (dvs. størrelsen af baseline).

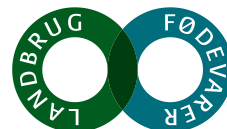
For at belyse sagen yderligere, har Dansk Hydraulisk Institut for Landbrug & Fødevarer gennemført en analyse af den samlede miljøeffekt i udvalgte vandområder ved en reduktion af kvælstofudledningen på 19.000. I oplandet til Smålandsfarvandet svarer det til en samlet reduktion på yderligere 38 pct. – og landbrugets andel skal reduceres med yderligere 59 pct! Analysen blev gennemført ved brug af en meget avanceret model, der udover stof- og vandtransport inkluderer økologiske parametre. Undersøgelsen viste:

- At der ingen effekt er på sigtddybden i de åbne Indre Danske Farvande, og areaerne ramt af iltsvind blot vil blive reduceret med 1 - 4,8 pct.
- At sigtddybden i Smålandsfarvandet vil blive forbedret med op til 5 cm (under 1 pct.)
- At sigtddybden i Karrebæk Fjord (der reelt bare er en udposning på Susåen) kun forbedres med op til 40 cm - behovet ift. miljømålet er omkring 1,5 m!

Analysearbejdet illustrerer med tydelighed, at den indsats, der nu gennemføres med vandplanerne, er helt forfejlet; den koster erhverv og samfund dyrt uden at være i nærheden af at sikre målopfyldelse. I Smålandsfarvandets opland skal kvælstofudledningen fra landbruget som nævnt reduceres med yderligere 59 pct., så den samlede reduktion siden midtfirserne er i størrelsesordenen 75 pct. Alligevel sker der stort set ikke økologiske forbedringer, og selv en fuldstændig nedlæggelse af landbruget vil ikke forbedre miljøet i kystvandene. Der skal helt andre virkemidler til, og den enøjtede fokusering på kvælstof som styrende parameter skal revideres.

Herudover mangler der en faglig afklaring om, hvor langt vi rent faktisk er nået med kvælstofreduktionen – den såkaldte baseline. Tal fra Videncentret for Landbrug viser, at vi er nået meget længere end hidtil antaget – i størrelsesordenen 9.000 t. I de endelige vandplaner har man kun flyttet baseline med 1.000 t. Oveni i dette har man så valgt at øge indsatskravet med tilsvarende 1.000 t, således at der slet ikke ændres på reduktionskravene. Det virker rent ud sagt useriøst og meget påfaldende, at hele den store regneøvelse rammer et korrektionsbehov på 0 t. Det har ikke været muligt at få adgang til de bagvedliggende beregningsforudsætninger, hvilket er stærkt utilfredsstillende.

Ændringerne i gødskningsloven, herunder de ekstra efterafgrøder på 140.000 ha., bør derfor helt naturligt afvente, at det faglige grundlag forbedres. Kun på den måde kan man gennemføre en indsats, der på forsvarlig vis resulterer i reelle forbedringer. Alternativet

er, at man gennemfører en stor og dyr indsats, der belaster landbrugets og hele samfundets økonomi *uden* nogen sikkerhed for at opnå bedre forhold i vandmiljøet.

For de hårdest ramte landmænd vil kravet om yderligere efterafgrøder få meget alvorlige konsekvenser. Ud over de direkte driftstab – der kan beløbe sig til flere hundredetusinde kroner om året for den enkelte landmand – vil restriktionerne medføre et samlet værditab på arealerne, som er langt større. I lyset af den økonomiske situation, kan kravene føre til en situation med flere konkurser, tvangsauktioner og generelle tab i den finansielle sektor.

Vi vil holde miljøministeren fast på hendes udmelding om, at de planer, der indmeldes til EU, godt kan ændres efterfølgende, hvis det viser sig, at der er fejl og mangler i udpegninger og beregninger, eller bedre og mere omkostningseffektive løsninger. Kravet om yderligere efterafgrøder og de øvrige, generelle krav på kvælstofområdet kan og skal erstattes af langt mere omkostningseffektive løsninger, der tager hånd om miljøet uden at ødelægge landbrugserhvervet.

Der skal i størst muligt omfang vælges omkostningseffektive virkemidler med langvarig levetid, der tilmed ofte har en gavnlig virkning på andre indsatsområder som fx natur, biodiversitet og klima. Der er mange nye, lovende løsninger på tegnebrættet, og flere nye teknologier må forventes at komme til. Vi ser et stort behov for at udvikle og videreudvikle sådanne løsninger, fx:

- Etablering af stenrev
- Udplantning af ålegræs, der kan stabilisere bunden og binde næringsstoffer
- Dyrkning af muslinger og tang

Vandløb – Forkert klassifikation og uoverskuelige konsekvenser ved indsatsen

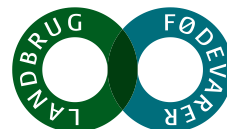
På vandløbsområdet står vi med vandplanerne over for to meget store udfordringer:

- 1) Korrekt klassifikation af vandløbene (naturlige vs. stærkt modificerede/kunstige) og
- 2) konsekvenserne ved gennemførelse af de valgte tiltag.

En meget stor del af de danske vandløb er enten kunstige eller stærkt modificerede. Vandløbenes form og funktion hænger ofte tæt sammen med afvandingen af arealerne, idet ca. 50 pct. af Danmarks areal er drænet. Vandløbene i disse områder udgør en del af det tekniske afvandingssystem, sammen med drænrør og grøfter. Alligevel er 90 pct. af vandløbene i vandplanerne udpeget som naturlige. Grunden til dette misforhold er, at Danmark i forbindelse med udpegningen har *valgt* ikke at følge den tilhørende EU-vejledning, hvori det fremgår, at afvanding af landbrugsarealer kan anvendes som begrundelse for at klassificere et vandløb som stærkt modificeret/kunstigt.

Denne opfattelse deler vi med mange uden for Miljøministeriets mure. Bl.a. KTC peger også på behovet for at ændre klassifikationen, så natur og miljø fremmes yderligere de steder, hvor potentialet er til stede, og afvandingsbehov accepteres og fremmes andre steder, hvor der reelt er tale om tekniske anlæg.

I de endelige vandplaner er der sket en korrektion af udpegningerne, så den samlede vandløbsstrækning, der indgår i planerne er reduceret fra 27.600 km til ca. 22.000 km. Ændringerne har videre betydet, at der nu skønnes at være behov for indsats på op til

5.300 km, i stedet for de tidligere udmeldte 7.300 km. Vi vurderer – til trods for, at det er positivt, at man har nedbragt indsatsbehovet med ca. 25 pct. – at der fortsat er alt for mange vandløb, der er udpeget som naturlige.

Konsekvenserne ved ikke at føre vandløbsudpegningerne á jour med den virkelige verden kan blive katastrofale for landmænd, sommerhusejere, husejere og for ejere af infrastruktur. Hvis man vil forsøge at forcere uopnåelige miljømål igennem ved at begrænse vandløbenes afvandingsevne, vil konsekvensen blive, at store værdier går tabt, at ejere af jord og ejendomme oplever store værdiforringelser og der kan komme driftsforstyrrelser på transport og energiforsyning.

Ændret eller reduceret grødeskæring er det vigtigste tiltag i vandplanerne på vandløbsområdet. Der er afsat 52 mio. kr. om året til bl.a. kompensationer til de lodsejere, der lider tab som følge af forringet afvanding. I den forbindelse er det vigtigt at erindre, at lodsejernes omkostninger ikke kun er de direkte tab i udbytte. Jordpriserne vil ligeledes blive lavere, og nedgangen i høstudbytte kan bevirke, at arealerne ikke længere kan forrentes. Det er nødvendigt at medregne alle tabsposter i det samlede regnestykke for den enkelte lodsejer.

Vi foreslår, at man tænker på alternativer til reduceret vedligeholdelse. Etablering af kunstige ådale kan være en løsning, der sikrer både forbedret miljøtilstand nede i vandløbet og på de nærliggende arealer, og samtidig forbedrer vandføringen i situationer med stor vandafledning.

Den juridiske virkelighed

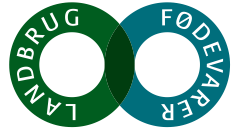
Ikke kun det faglige grundlag, men også det juridiske grundlag for vedtagelsen og gennemførelsen af vandplanerne er meget tvivlsomt.

I Danmark har man, som i de øvrige EU-lande, tolket direktivet og udmøntet det i dansk lovgivning – miljømålsloven. Derudover er der udarbejdet tilhørende vejledninger, som præciserer indsatsen. Her er det gået galt for Danmark, og det er vores opfattelse, at Danmark lægger op til at gennemføre en voldsom overimplementering i forhold til vandrammedirektivets krav, og at man fra dansk side *ikke* har anvendt en række forskellige retningslinier fra EU korrekt.

Derudover, og nok så væsentligt, har Danmark på *ingen* måder levet op til krav i vandrammedirektivet om aktiv offentlig inddragelse i tilblivelsen af vandplanerne.

Overimplementeringen er hovedsageligt foretaget af ministerierne uden hjemmelsmæssig forankring i lovgrundlaget. Et eksempel på, at det *helt bevidst* er valgt, at gå væsentligt længere end den politiske hjemmel, der findes i miljømålsloven er, at Danmark i forbindelse med udpegningen af stærkt modificerede vandløb har *valgt* ikke at følge den tilhørende EU-vejledning, hvori det fremgår, at afvanding af landbrugsarealer kan anvendes som begrundelse for at klassificere et vandløb som stærkt modificeret/kunstigt.

Derudover er der en del juridiske problemstillinger, der knytter sig til de valgte virkemidler. Et godt eksempel på dette er gennemførelsen af yderligere 140.000 ha efterafgrøder, som erstatningsfri regulering. Tiltaget vil medføre store økonomiske konsekvenser for de hårdest ramte landmænd. I 1998 vurderede Justitsministeriet, at gennemførelse af et 6 % krav om efterafgrøder var på grænsen af at være et ekspropriativt indgreb – nu står vi i de

hårdest ramte områder med et samlet efterafgrødekrav på op til 34 %, og alligevel gennemføres det uden erstatning eller kompensation.

For at lægge et yderligere pres på gennemførelsen af vandplaner, har vi indledt et samarbejde med advokaten Håkun Djurhuus. Første skridt i vores samarbejde er, at der er sendt et åbningsbrev til henholdsvis Miljøministeriet og Fødevareministeriet, hvor det gøres klart, at Landbrug & Fødevarer nu vil angribe den skærpede lovgivning, og angribe tilblivelse og indhold af vandplanerne bl.a. med baggrund i nogle af de ovennævnte eksempler via ekstern advokatmæssig repræsentation.

Derudover er fastlagt en strategi for yderligere tiltag, herunder benyttelse af klagefristen på 4 uger efter, at vandplanerne er endelige, påklage de kommunale handleplaner når de foreligger og derudover med baggrund i en række konkrete landbrug at forberede en række cases, som vil være egnede til at være prøvesager i forbindelse med syn og skøn og retssager.